

УДК 808.2:159.937

У. І. Куліковіч, кандыдат філалагічных навук, дацэнт (БДТУ)

ФАНЕМНА-МАРФЕМНЫ ПРЫНЦЫП АРФАГРАФІІ Ў СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ

У артыкуле разглядаюцца дыскусійныя пытанні, якія датычаюцца марфалагічнага прынцыпу беларускай арфаграфіі. Змяшчаюцца прапановы ўвесці новы тэрмін і яго дэфініцыю. Апісаюцца асноўныя патрабаванні арфаграфіі, заснаваныя на гэтым прынцыпе, а таксама пералічваюцца правілы напісання арфаграм, якія адпавядаюць яму: перадача на пісьме галосных, зычных, мяккага знака. Прадстаўлены фактычны матэрыял сведчыць пра тое, што фанемна-марфемны прынцып шырока выкарыстоўваецца ў беларускай арфаграфіі.

In this article debatable questions touching morphological principle of Belarusian orthography are examined. It also contains the suggestion to introduce a new term and its definition. The main standards of orthography based on this principle are described, but also the rules of the spelling corresponded to it: spelling of the vowels, consonants, the soft sign are enumerated there. The given factual material gives evidence of using phonemic and morphemic principle in Belarusian orthography widely.

Уводзіны. Прынцып арфаграфіі – адно з ключавых паніццяў тэорыі навукі, якая даследуе правілы перадачы вуснага маўлення на пісьме. У рускім мовазнаўстве праблема арфаграфічных прынцыпаў даследуеца на працягу трох апошніх стагоддзяў, аднак па-ранейшаму знаходзіцца ў стадыі распрацоўкі, а пытанне вядучага прынцыпу арфаграфіі так і не мае адзінага варыянта рашэння [1].

Традыцыя вывучэння лінгвістычнай сутнасці арфаграфічных прынцыпаў беларускай літаратурнай мовы выглядзе больш сціпла як у колькасным, так і якасным плане. Сёння можна называць адзінковых аўтараў (Л. М. Бажэнка, Я. М. Камароўскі, В. М. Курцова, І. Я. Лепешаў, З. Саўка, Л. І. Сямешка, П. У. Сцяцко), у чыліх працах закранаюцца пытанні ўзаемадзеяння існуючых прынцыпаў, сфер іх прымяняння, колькаснага складу правілаў, заснаваных на гэтых пастулатах, тэрміналагічнага абазначэння.

Найменш распрацаваным у тэорыі беларускай арфаграфіі сярод арфаграфічных прынцыпаў з'яўляеца марфалагічны, паводле якога напісанне слоў ці частак слоў па магчымасці заўсёды аднолькавае. Пра гэта сведчыць неаднастайнасць правілаў, якія прыводзяцца ў вучбай літаратуры, заснаваных на гэтым прынцыпе, адсутнасць дакладных крытэрыяў яго вызначэння. І гэта нягледзячы на тое, што паводле назіранняў асобных беларускіх навукоўцаў колькасць правіл, заснаваных на гэтым прынцыпе, пераважае [2, с. 49].

Задача артыкула – устанавіць лінгвістычную сутнасць марфалагічнага прынцыпу, акрэсліць асноўныя правілы, што адпавядаюць крытэрыям гэтага прынцыпу і прапанаваць новы тэрмін для яго абазначэння.

Асноўная частка. Паводле В. Ф. Івановай, першым назваў гэты прынцып марфалагічным у 1887 г. В. А. Багародзіцкі [3, с. 105]. Аднак з цягам часу з'явіліся і іншыя тэрміны: этыма-

лагічны (Л. У. Шчэрба), фаналагічны, фанематычны, фанемна-марфалагічны (Л. І. Сямешка, В. Ф. Іванова), марфематычны (Л. Р. Зіндэр).

У беларускім мовазнаўстве прынцып правапісу, паводле якога кожная значымая частка слова (корань, прыстаўка, суфікс, канчатак) пішацца заўсёды аднолькава, хоць яе вымаўленне ў розных фанетычных умовах можа быць розным, найчасцей называецца марфалагічным [4, с. 34]. Іншыя найменні фіксуюцца значна радзей. Напрыклад, паводле назіранняў А. І. Падлужнага, тэрмін «фанематычны прынцып» у тэорыі і практыцы нашай лінгвістыкі да 60-х гг. XX ст. увогуле не ўжываўся [5, с. 132]. А ў працах Л. Ц. Выгоннай, відаць, пад уплывам распрацовак у рускім мовазнаўстве, як два самастойныя прыгадваюцца марфалагічны і фанематычны прынцыпы [6, с. 33–35].

Сутнасць фанематычнага (фанемнага, фаналагічнага) прынцыпу заключаецца ў tym, што адны і тыя ж літары алфавіта абазначаюць фанему ва ўсіх яе разнавіднасцях [6, с. 35], г. зн. значымая часткі слова захоўваюць сваё напісанне незалежна ад яго вымаўленчых реалізацый. Спецыфіка марфалагічнага (марфематычнага) прынцыпу – ў захаванні аднастайнага напісання адных і тых жа марфем. З пазіцыі Маскоўскай фаналагічнай школы на ім пабудавана арфаграфія толькі асобых слоў рускай мовы, а з пазіцыі Санкт-Пецярбургской фаналагічнай школы ён лічыцца вядучым, паколькі прадугледжвае неабазначэнне пазіцыйных чаргаванняў і спрыяе захаванню графічнай аднастайнасці марфем.

Як бачым, мяжа паміж фанемным і марфалагічным прынцыпамі даволі хісткая. Пацвярджэннем таму можа служыць і выкazванне Л. Ц. Выгоннай, якая адзначала, што «фанематычны прынцып часта супадае з марфалагічным, бо забяспечвае аднастайннае напісанне адных і тых жа частак слова: прыставак, каранёў, суфікс, кан-

чаткаў» [6, с. 35]. Таму, на наш погляд, неабходна падабраць іншы тэрмін, які б аб'яднаў гэтыя два паняцці ў адзіне цэлае і дазволіў хутка арыентавацца на практицы, быў зручным, зразумелым сваёй унутранай формай і не акцэнтаваў увагу на сувязі з граматыкай. Пра гэта, дарэчы, у свой час пісаў Л. Р. Зіндэр [7, с. 96].

Такім тэрмінам, як нам здаецца, магло быті найменне «фанемна-марфемны прынцып». Дэфініцыя прынцыпу ўяўляеца наступнай. **Фанемна-марфемны прынцып** – гэта заканамернасць, якая прадугледжвае аднастайную перадачу на пісьме фанем у складзе марфемы (прыстаўкі, кораня, суфікса, канчатка), устаноўленых па іх моцных пазіцыях (для галосных моцная пазіцыя – знаходжанне пад націскам, для зычных – перад галоснымі ці санорнымі), а таксама фанемнага складу асобных значымых частак слова незалежна ад іх вымаўлення з мэтай захаваць аднастайнасць перадачы іх на пісьме дзеля хуткага разумення і асэнсавання слова: *калядаванне* бо *Каляды, мякенъкі* бо *малёнкі, ёдапірын* бо *ёд, носьбіт* бо *насіць, лётчык* бо *лётмаць, ад'яджасць* бо *празны, звышіндустрыйальны* бо *індустрыйя*.

У астатніх выпадках, калі выбар літары ў каранёвай марфеме ажыццяўляеца не на аснове праверкі моцной пазіцыі, а на аснове этыманлогіі і традыцыі, такія напісанні варта лічыць традыцыйнымі (*мяцеж, мяцяжы; міраж, языком*).

Асноўныя патрабаванні беларускай арфографіі, заснаваныя на фанемна-марфемным прынцыпе, могуць быць зведзены да наступнага: 1) каб ведаць, як перадаць на пісьме ненаціскую галосную фанему, трэба паставіць яе пад націскам; 2) каб ведаць, як перадаць на пісьме звонкую або глухую зычную, патрэбна паставіць гэтую зычную перад санорнымі [m], [n], [l], [r], [v], [ў], [j] (на пісьме перад апострафам); 3) каб ведаць, ці патрэбна пісаць ь (мяккі знак) пасля зычнай перад другой зычнай, патрэбна змяніць слова так, каб другая зычная стала цвёрдай; калі пры гэтым першая зычная застаецца мяккай, то мяккі знак пісаць трэба; 4) каб ведаць, якую літару напісаць у неправяраемай пазіцыі, неабходна ведаць, у склад якой марфемы яна ўваходзіць, паколькі нешматлікая колькасць асобных марфем пішацца ў беларускай мове заўсёды нязменна і не залежыць ад папярэдніх ці наступных зычных.

У супрацьлегласць фанетычнаму прынцыпу, які фіксуе гукавы састаў маўлення, марфалагічны не прадугледжвае адлюстравання на пісьме шматлікіх пазіцыйных чаргаванняў зычных і некоторых чаргаванняў галосных гукаў; спрыяе адзінству графічнага вобраза марфем (прыстаўкі, каранёў, суфіксаў, канчаткаў) як носьбітам канкрэтнага значэння; спрыяе фіксацыі фане-

тычнага саставу марфем асобна ў адносінах да кожнага гука ў яго моцнай пазіцыі; спрыяе хуткаму разуменню і асэнсаванню тэксту, паколькі ўвага не затрымліваецца на абазначэннях гукавых чаргаванняў.

Такім чынам, у беларускай мове паводле фанемна-марфемнага прынцыпу на пісьме фіксуюцца: галосныя, якія можна праверыць націскным становішчам; галосныя ў асобных марфемах, якія спрыяюць захаванню графічнага адзінства марфемы і якія не заўсёды можна праверыць націскнай пазіцыяй; зычныя ў марфемах; мяккі знак.

Правілы перадачы на пісьме галосных. Да ліку арфаграм, напісанне якіх адпавядае фанемна-марфемнаму прынцыпу, варта адносіць наступныя.

1. Літара *e* ў часціцы *не* і прыназоўніку *без*, нягледзячы на чаргаванне гукаў [Э] → [а], [Э] → [і] падчас вымаўлення: *не быў, не бачыў, без веры, без памяці, не пайду* (вымаўляем: [н'абыў], [н'абачыў], [б'аз'в'эры], [б'аспам'ац'і], [н'іпаду]).

2. Літара *я* ў саставе большасці каранёвых марфем тыпу *дзяцяляння* (*дзяцел*), *калядаваць* (*Каляды*), *лямантаваць* (*лямант*), *ляскатанне* (*ляскаць*), *святкаванне* (*свята*), *циганіна* (*цигавы*), *ядавіты* (*яд*). Тыя слова, дзе адназначна установіць націскное становішча каранёвага гука [а] немагчыма, адносяцца да традыцыйнага прынцыпу.

3. Літара *я*, што з'яўляеца суфіксам у нешматлікай групе дзеясловаў і аддзеяслоўных назоўнікаў: *боязь, веялка, лаянка, сеялка, баяць, веяць, кашляць, лаяць*. Падставай служаць слова, дзе гэты гук знаходзіцца пад націскам – *баяцца, смяяцца*.

4. Літара *e*, за выключэннем першага складу перад націскам, дзе пазіцыйнае чаргаванне гукаў [Э] → [а] перадаецца на пісьме літарай *я*: **у прыстаўках:** *не-*: *нелодзімы* (*нелюдзы*), *невінаваты*, *недальнабачны*, *непаўнапраўны*; *без-* (*бес-*): *безвыніковы* (*безліч*), *бесклапотны*, *беззаганны*; **каранёвых марфемах:** *бегуны* (*бег*), *ветракі* (*вецер*), *леснічыха*, *леснікі* (*лес*), *медзведзяня* (*мёд, ведаць*), *Петруся* (*Печя*), *сплеснявэлы* (*плесень*), *цемнаваты* (*цемень*), *цецеручання* (*цецеравы, цяцера*); **суфіксах:** *-ев-* (*-еў*): *Антосеў, дзядулеў, сынuleў* (*Васілёў*); *-енък-*: *кволенъкі, мякенъкі, просценъкі*, бо маюцца слова, дзе гук [Э], абавязаны літарай *e* ў складзе гэтага суфікса, можна знаходзіцца пад націскам – *дурнёнькі, малёнкі*;

5. Літара *ё* ў словах, дзе яна абавязачае ненаціскны склад [*йо*]: *ёдаваны, ёдапірын, ётаванне, ётация* (*ёд, ёт*).

6. Літара *ы* ў канчатках меснага склону уласных асобовых назоўнікаў: *Барысавым, Быкаўым,*

Пушкиным, Шамякиным, бо маецца магчымасць праверыць націскным становішчам – *Ільіным*.

7. Літары *e*, *ё*, *i*, *ы* ў канчатках дзеясловаў з улікам спражэння: *мелем*, *полем*, *сцелем*; пра-верачныя формы – *ідзём*, *нясём*; *возім*, *гаворым*, паколькі ёсць – *стаім*, *ляжым*.

8. Фанемна-марфемны прынцып распаўсюджваеца і на напісанне літары *i*: 1) пасля беларускіх прыставак *звыш-*, *між-*; 2) пасля ўсіх іншамоўных прэфіксаў і прэфіксаў на цвёрды зычны; 3) у складанаскарочаных словаах, першая частка якіх заканчваеца на цвёрды зычны (насуперак графічнаму правілу пісаць *ы* – *разы-сціся*, *дэзынфіцыраваць*, *субынспектар*): *звыш-ідэйны*, *міжсістымтуцкі*, *гіперінфляцыя*, *контр-ідэя*, *постіндуstryяльны*, *панісламізм*, *суперігра*, *форінжэктар*, *дзяржінспектар*, *палітін-фармацыя*, *спецыіструктаж*. У дадзеным выпадку гэты прынцып дазваляе захаваць адзінства марфемы – кораня.

Правілы перадачы на пісьме зычных. На фанемна-марфемным прынцыпе заснаваны наступныя правілы перадачы на пісьме зычных.

1. Правапіс звонкіх зычных перад глухімі і глухіх зычных перад звонкімі ў сярэдзіне каранёвой марфемы: *бацька* (*бацечка*), *дачка* (*дачок*), *дзёгія* (*дзёгаць*), *зарубіцаваны* (*рубец*), *лыжска* (*лыжак*), *пераязджаць* (*празны*; не правяраць словам *ядза*, бо тут з *стаіць* перад літарай, якая абазначае звонкі гук [d]), *казка* (*казаць*), *пясчаны* (*пясок*), *хлапчанё* (*хлопец*), *шапка* (*шапачка*), *шлюпка* (*шлюпак*).

2. Правапіс звонкіх і глухіх перад суфіксальнymi *к*, *ц*: *грускі* (*грунтуць*), *дзежска*, *дзежцы* (*дзяжжа*), *залезці* (*лезу*), *рыбка*, *рыбцы* (*рыбны*), *кладка*, *кладцы* (*кладачка*), *коўзкі* (*коўзацица*), *мышка*, *мыщицы* (*мышэй*), *пухкі* (*пуху*), *рэдзька*, *рэдзьцы* (*рэдзек*), *трэсці* (*тррасу*), *уперамешку* (*перамяшаць*), *хатка*, *хатцы* (*хата*);

3. Правапіс звонкіх і глухіх перад канчаткам *-це* і постфіксам *-ся* дзеясловаў: *гладзьце* (*гла-дзіць*), *сядзьце* (*сядзець*); *змогся* (*магу*), *намаж-ся* (*намажуся*), *разросся* (*расла*).

4. Правапіс літар *б*, *п*, *д* перад суфіксамі *-ск-*, *-ств-*: *арабскі*, *рабства*, *біскупскі*, *епіскапскі*, *эфіопскі* (*арабы*, *рабы*, *біскупы*, *епіскапы*, *эфи-опы*); *багдадскі*, *бедства*, *бесядскі*, *валагодскі*, *гарадскі*, *людскі*, *грамадства*, *канадскі*, *навагрудскі*, *суседскі*, *параходства* (*Багдада*, *бяды*, *Бесядзі*, *Волагда*, *гарады*, *люды*, *грамада*, *Канада*, *Навагрудак*, *суседа*, *параходы*).

5. Правапіс літар *ж*, *ш*, *з*, *г*, *х* у прыметніках, утвораных ад геаграфічных назваў: *нясвіж-скі*, *парыжскі*, *волжскі* (у *Нясвіжы*, *Парыжы*, *валжсанка*); *добрушскі*, *латышскі*, *чэшскі* (у *Добрушы*, *латышы*, *Чехія*); *каўказскі*, *сілезскі*, *фран-цузскі* (на *Каўказе*, *Сілезія*, *французы*); *бугскі*, *выбаргскі*, *магдэбургскі*, *пецярбургскі*, *чыкагскі*

(на *Бугу*, у *Выбаргу*, *Магдэбургу*, у *Пецярбургу*, *Чыкага*); *казахскі*, *циорыхскі* (*казахі*, у *Цюрыху*).

6. Правапіс каранёвой літары *к* у прыметніках, утвораных ад неславянскіх геаграфічных назваў пры дапамозе суфікса *-ск-*: *бангкокскі*, *іракскі*, *њью-ёрскі*, *таджыскі*, *узбекскі* (у *Бангкоку*, *Іраку*, *Нью-Ёрку*, *таджыкі*, *узбекі*).

7. Правапіс звонкіх і глухіх перад суфіксамі *-и-*, *-ичык-*, *-чык-*, *-чын-*: *апаратчык* (*апара-та*), *Брэстчына* (*Брэста*), *гардэробічык* (*гар-дероба*), *дакладчык* (*даклада*), *заклёпічык* (*зля-паць*), *малодышы* (*малады*), *перабежчык* (*бя-жыць*), *перавозчык* (*перавозіць*), *перакладчык* (*перакладаць*), *перапісчык* (*пісаць*), *разносчык* (*разносіць*), *рэчычык* (*рэзаць*), *салдатчына* (*сал-даты*), *старасветчына* (*старога свету*).

8. Правапіс звонкіх і глухіх перад суфіксальным *-б-*: *лічба* (*лічыць*), *малацьба* (*малаціць*), *просьба* (*просіць*), *прызьба* (па аналогіі з папярэднім словам), *разъба* (*рэзаць*), *хадзьба* (*хадзіць*), *хрэсцібіны* (*хрысціянін*).

9. Правапіс звонкіх і глухіх на канцы зменных слоў: *грыб* (параўнайце: *грыбы*), *грып* (параўнайце: *грыпу*), *ніц* (*ніцма*), *дождзіс* (*даж-дзісы*), *воз* (*вазы*), *вось* (*восі*), *змог* (*змагу*), *прамок* (*мокнуць*), *мантаж* (*мантажнік*), *рэж* (*рэжу*), *ком* (*каты*), *код* (*коды*), *маж* (*мажу*), *роўнядзь* (*роўнядзі*), *замець* (*замеци*).

10. Правапіс звонкіх і глухіх на канцы нязменных слоў: *грыб* (параўнайце: *грыбы*), *грып* (параўнайце: *грыпу*), *ніц* (*ніцма*), *дождзіс* (*даж-дзісы*), *воз* (*вазы*), *вось* (*восі*), *змог* (*змагу*), *прамок* (*мокнуць*), *мантаж* (*мантажнік*), *рэж* (*рэжу*), *ком* (*каты*), *код* (*коды*), *маж* (*мажу*), *роўнядзь* (*роўнядзі*), *замець* (*замеци*).

11. Правапіс літар *ж*, *ш*, *ц* у прэфіксаідах *між-*, *звыш-*, *супраць-*: *міжгор’е*, *міжпланетны*; *звышадчувальны*, *звышгукавы*, *звышмодна*; *супрацьболевы*, *супрацьдымны*, *супрацьзаконны*.

12. Правапіс літары *с* у прыстаўках *абяс-*, *бес-*, *рос-* (*рас-*), *с-* перад літарамі *ш*, *ч*: *абясіко-дзіць*, *росшуки*, *сіштак*, *шарэлы*, *расшумеца*, *расшілени*, *бясілюбы*, *росчырк*, *расчахляць*, *расчэсваць*, *счысціць*, *чапаць*, *чакацца*, *бесчалавечны*, *бясчулы*, *расчапаць* (у значэнні «раз’яднаць»), *расчапаць* (у значэнні «раскалоць»).

13. Правапіс літар *б*, *д* у прыстаўках *аб-*, *ад-*, *над-*, *пад-*, *перед-* (*прад-*): *аб’ехаць*, *абхадзіць*, *адрэзаць*, *адказаць*, *надламаць*, *наўпісаць*, *пад-ніць*, *падперці*, *переднавагодні*, *передсвяточны*, *прадказаць*.

14. Правапіс звонкіх і глухіх у складаных і складанаскарочаных словаах: *двуҳбортны* (*двуҳ-наборны*), *педфак* (*педагагічны*).

15. Правапіс іншамоўных прыставак (прэфікоідаў) *экс-* і *экстра-*: *эксгаўтар*, *эксгумацыя*, *экспарт*, *экспатрыяцыя*, *экстэнсіўна*, *экстрападынарны*, *экстравагантны*, *экс-чэмпіён*.

Выключэннямі з правалаў з'яўляюцца некаторыя запазычаныя слова, у якіх на пісьме адлюстроўваюцца чаргаванні ў мове крыйніцы: *абстракцыя*, *рэакцыя*, *карэкцыя* – пішам літару *к*, хаця правяраем: *абстрагавацца*, *рэагаваць*, *карэгіраваць*; *транскрыпцыя* – пішам літару *н*, хаця правяраем *транскрыбіраваць*; *прагнастычны*, *дыягностыка* (хаця *прагнозу*, *дыягназу*). Да іх ліку адносіцца і дзеяслоў загаднага ладу *еш* (*есci*), дзе пішам літару *и*, хаця правяраем словам *ежа*.

У некаторых словах, якія аднолькава гучаць, пры выбары арфаграм неабходна ўлічваць лексічнае значэнне: *нарэжце* (*нарэжу*) і *нарэшице* (нязменнае слова); *уперамежску* (папераменна чаргуючыся) і *ўперамешку* (*перамешана*), *ножска* (*ножеачка*) і *ношка* (*ноша*).

Правілы перадачы на пісьме мяккага знака. Моцная пазіцыя для праверкі напісання мяккага знака – канец слова і перад цвёрдым зычным. З улікам гэтай асаблівасці ў нашай мове існујуць наступныя правілы, заснаваныя на фанемна-марфемным прынцыпе.

1. Правапіс мяккага знака ў сярэдзіне слова перад літарамі, якія абазначаюць мяккія зычныя гукі, але толькі тады, калі ў іншых формах таго ж слова (або ў іншых словах з тым жа коранем) гэтыя літары абазначаюць адпаведныя цвёрдые гукі, а папярэдня зычныя захоўваюць сваю мяккасць: *разъбяр* (*разъба*), *вазъмі* (*возъмуць*), *васъмі* (*восьмы*), *пісъменнік* (*пісьмо*), *дъзьме* (*дзъмуць*), *зацъменне* (*цъма*), *барацъбіт* (*барацъба*).

2. Правапіс мяккага знака перад канчаткам другой асобы множнага ліку *-це* ў дзеясловах: *сядзъце*, *будзъце*, *станьце* (*сядзь*, *будзь*, *стань*); перад зваротнай часціцай *-ся*: *завесься* (*завесь*); *кінься* (*кінь*), *надзенься* (*надзень*).

3. Правапіс мяккага знака ў сярэдзіне складаных слоў, калі пры адкіданні другой часткі мяккасць апошняга зычнага захоўваецца: *чвэрць-фінал* (*чвэрць*), *пяцьдзясят* (*пяць*), *шэсцьдзясят* (*шэсць*).

4. Правапіс мяккага знака ў суфіксах *-енък-*, *-энък-*, *-анък-*: *дарагі* – *даражэнъкі*, *малы* – *маленъкі*, *прыгожы* – *прыгожанъкі*, *ціхі* – *цихуленъкі*.

5. Правапіс мяккага знака ў постфіксе *-сьці*, які выкарыстоўваецца ў займенніках і прыслоўях: *штосьці*, *калісьці*, *чымсьці*, *дзесьці*, *чамусьці*, *якісьці*.

Заключэнне. Для абазначэння паствуата беларускай арфаграфії, згодна з якім захоўваецца графічнае адзінства адных і тых жа марфем, мы прапануем узаконіць тэрмін «фанемна-марфемны прынцып», які, на наш погляд, больш дакладна акцэнтуе ўвагу на спецыфіцы яго дзеяння: нязменная перадача на пісьме фанем у складзе марфемы і, як вынік, аднолькавае напісанне ўсёй значымай часткі слова. Паводле папярэдніх падлікаў, у нашым правапісе колькасць арфаграм, заснаваных на гэтым прынцыпе, даволі значная. Гэта дазваляе сцвярджаць, што ў сучаснай беларускай мове ён прымянецца значна шырэй, чым пра гэта паведамляеца ў вучэбнай літаратуры. На ім грунтуеца не толькі вялікая колькасць правалаў напісання літар для абазначэння зычных гукаў, але і значная група правілаў напісання літар для абазначэння галосных і мяккага знака. Ён дазваляе карыстальнікам мовы судадносіць структурнае чляненне слова і беспамылкова пісаць патрэбную арфаграму.

Літаратура

1. Гвоздев, А. Н. Избранные работы по орфографии и фонетике: к 70-летию со дня рождения (1892–1959) / Акад. пед. наук РСФСР; А. Н. Гвоздев. – М.: Изд-во Академии пед. наук РСФСР, 1963. – 284 с.

2. Беларуская мова: энцыкл. / Беларус. энцыкл.; пад рэд. А. Я. Міхневіча; рэдкал.: Б. І. Сачанка (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск: БелЭН, 1994. – 655 с.

3. Иванова, В. Ф. Принципы русской орфографии / В. Ф. Иванова. – Л.: Изд-во Ленинградского ун-та, 1977. – 230 с.

4. Камароўскі, Я. М. Сучасная беларуская арфаграфія / Я. М. Камароўскі. – Мінск: Народная асвета, 1985. – 160 с.

5. Падлужны, А. І. Фаналагічная сістэма беларускай літаратурнай мовы / А. І. Падлужны. – Мінск: Навука і тэхніка, 1960. – 144 с.

6. Беларуская мова: цяжкія пытанні фанетыкі, арфаграфіі, граматыкі / А. І. Падлужны [і інш.]; пад рэд. А. І. Падлужнага. – Мінск: Нар. асвета, 1987. – 144 с.

7. Зіндер, Л. Р. Очерк общей теории письма / Л. Р. Зіндер. – Л.: Наука, 1987. – 112 с.

Паступіў 12.03.2013